

The background of the slide is a faded, grayscale image of musical notation. It shows several staves with various notes, rests, and musical symbols, typical of a handwritten or printed musical score. The notation is somewhat blurry and serves as a decorative backdrop for the text.

Komposition: Om hvordan tekster kan være bygget op

- af Signe Elise Bro, Viborg Katedralskole

Komposition (opbygning)

Tekster (noveller, romaner, digte, skuespil osv.) er komponeret på samme måde som et musikstykke, dvs. at de består af forskellige dele, der er organiseret i en bestemt rækkefølge. Og rækkefølgen er bestemt ikke ligegyldig.

1. Lineær kronologisk komposition

Handlingen skrider kronologisk frem, dvs. at begivenhederne fortælles i den rækkefølge, de sker

For tre år siden

I marts

Kl. 8 i morges

For et år siden

I april

Først på eftermiddagen

I år

I maj

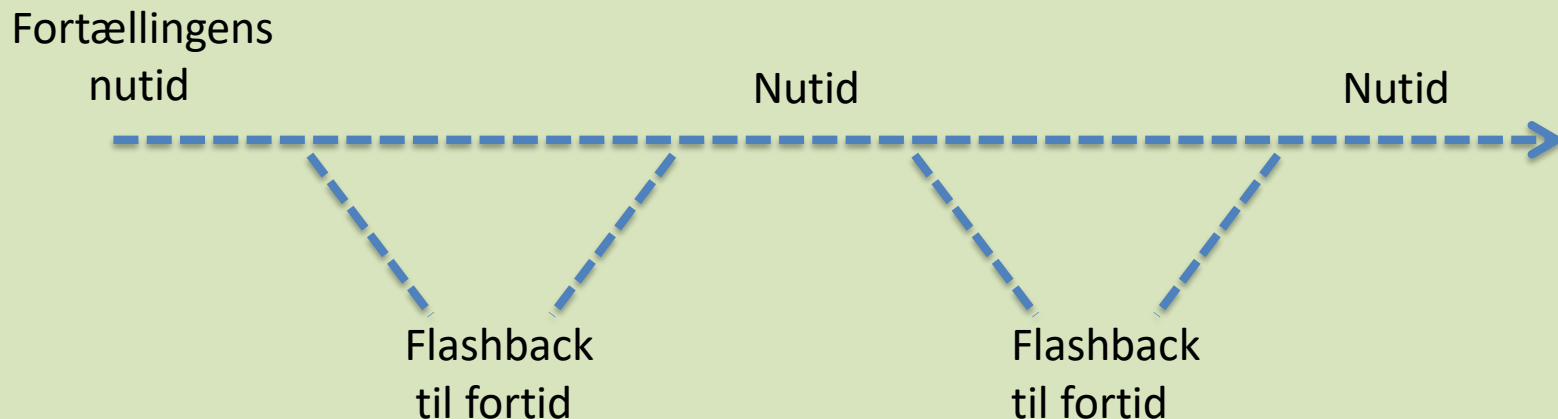
Lige efter aftensmaden

Ex: I begyndelsen skete A, så B og til sidst C. Og så levede de lykkeligt til deres dages ende ...

2. Lineær komposition med flashback

Handlingen skrider *ikke* kronologisk frem, fordi det tidsmæssigt fremadskridende forløb afbrydes af tilbageblik til noget, der er sket før fortællingens nutid.

Ex: I begyndelsen skete A (det var, fordi der engang skete B), men så skete C ...

OBS: **Flash forward** (dvs. blik *frem* i tiden - efter fortællingens nutid) kan også forekomme i sjældne tilfælde.

3. Tilbageblikks-komposition

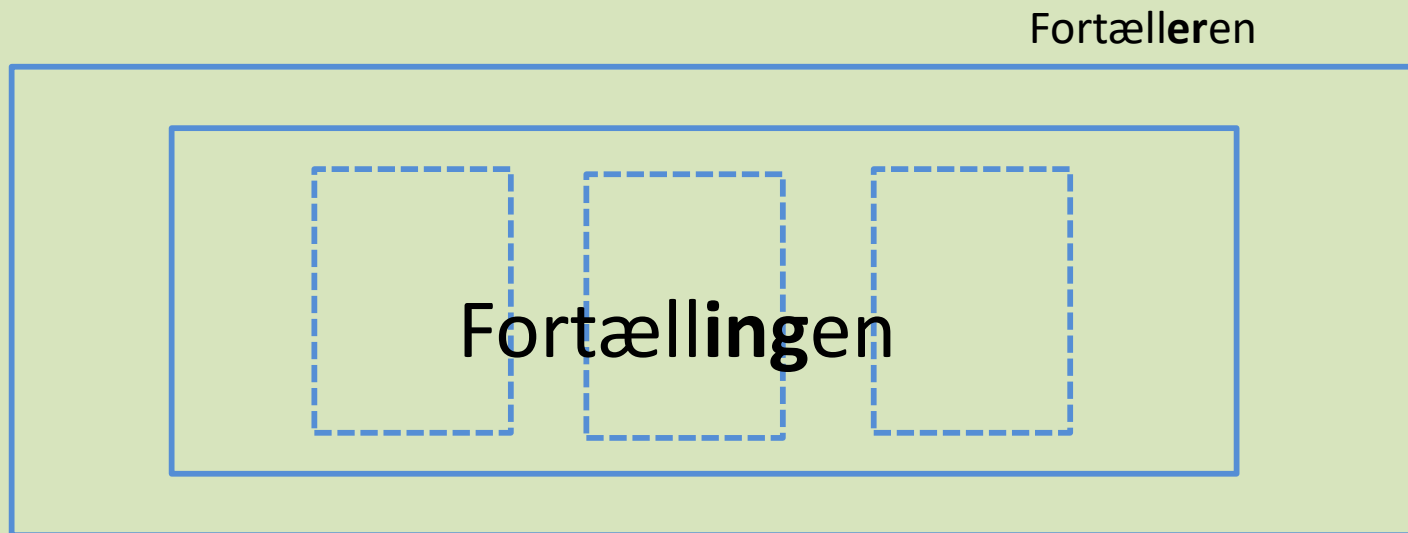
Hele fortællingens handling er afsluttet på fortælle tidspunktet (lidt som et 100%'s flashback)

Ex: "Kære læser. Nu skal jeg fortælle dig, hvordan det hele i virkeligheden hændte/hvordan jeg er havnet her ..."

4. Rammekomposition (rammefortælling)

- Fortælleren skaber en ramme, fx en fortællesituation, uden om en eller flere fortællinger

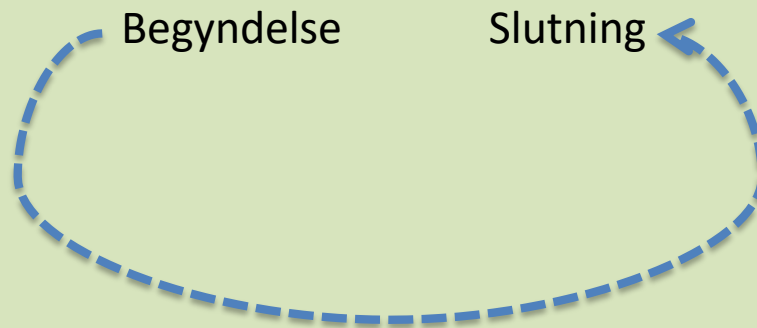

Eks. 1: Først ser man gamle mormor, der sidder i gyngestolen. Så fortæller hun barnebarnet et eventyr, og til sidst ser man igen mormor...

Eks. 2: "[Sneedronningen](#)" af H.C. Andersen

5. Cirkelkomposition

- Historien ender samme sted/på samme måde hvor/som den begyndte

Eks.: En mand går ud ad en vej. Noget sker, og handlingen udspiller sig. Til sidst ser man igen manden gå ud ad vejen...

OBS: Forskellen til en rammekomposition er, at i cirkelkompositionen er første og sidste scene en væsentlig del i selve handlingen.

6. Parallelkomposition

To handlingsforløb kører parallelt.

OBS: Der kan 'klippes' mellem dem, og i nogle tilfælde sammenflettes de to forløb.

Eks.: Noget sker! Imens sker noget andet. Vi hører om begge dele.

”... meanwhile in Canada ...”

Eksempel på parallelkomposition

<https://youtu.be/UuAevxbgjc8>

**and now it's time for something
completely different**

Tekster er ikke bare opbygget *på* en bestemt måde – de er også opbygget *af* noget bestemt.

Man kan sige, at de *fremstiller* handlingen på forskellige måder. Disse ‘måder’ kaldes **fremstillingsformer**.

De fleste tekster skifter mellem forskellige fremstillingsformer – andre holder sig især til én fremstillingsform (men det er nu de færreste).

De fem fremstillingsformer

Betegnelse	Fremstillingsform	Mulig virkning	Eksempel
Beretning	Refererer et handlingsforløb	Giver overblik over handlingen. Kan skabe intens spænding.	Det var ligesom dengang, da...
Beskrivelse	Beskriver udseende, natur, stemninger ...	Handlingen går i stå. Ofte sanselig detaljerighed.	Hun var høj og smuk...
Dialog	Direkte gengivelse af replikker. Står markeret med – (inkvit) eller ”...”	Fungerer ofte som indirekte beskrivelse af personers sindstilstand eller egenskaber og relationer mellem de samtalende personer.	”Årh hold kæft, kælling!”
Refleksion	Tanker og argumenter (fortællerens)	<i>Kan</i> bremse handlingen. Siger ofte meget om fortælleren (eftertænsksom, nervøs, i tvivl, useriøs, utroværdig ...)	Det er i grunden ligesom, når...
Kommentar	Fortællerens vurdering/dom over fx personerne i historien	Samme som ved refleksion	...hvilket var helt vildt dumt, fordi...

How boys tell a story

Her er en
påstand →
Holder den
mon vand?

How girls tell a story

